

GAZİYURT İLKOKULU

**REHBERLİK VE PSİKOLOJİK
DANIŞMA SERVİSİ**

**ÇOCUK EĞİTİMİNDE
DİSİPLİN**

VELİ BROŞÜRÜ

Günlük yaşam içinde ailelerin sıklıkla karşılaştıkları zorlukların başında “disiplin” gelmektedir. Anne babalar çocuklarını eğitirken neleri yapıp neleri yapmamaları konusunda sık sık belirsizlik yaşarlar.

Disiplin; çocuğa hayatın kurallarını öğretmektir, onun kişiliğini ezmek değildir. Disiplin; çocuğu sağlıklı ve dengeli bir şekilde yetişkinliğe hazırlamaktır. Disiplin; çocuğun doğru ile yanlış, iyi ile kötüyü ayırma, kendini kontrol edebilme, insan ilişkilerinde sınır koyabilme, iyi ve yardımsever olabilmek gibi temel duygularını güçlendirmektir. Disiplin, kırgınlık ya da sertlik içermez; disiplin; kararlılık, düzen ve belirlenmiş kurallara işaret eder.

Anne babaların çocuklarını yetiştirme sürecinde uyguladıkları disiplin yöntemleri çeşitlidir:

Şiddet uygulama, bağırıp azarlama ya da tehdit etme
Ödüllendirme, pekiştireçler
Açıklamalarda ve uyarılarda bulunma
Ödül ve ayrıcalıkların kaldırılması
Görmezden gelme ya da dikkatini bir başka yöne çekme

Hangi yöntemin ne zaman kullanılacağı çocuğa, anne babaya, ailenin yapısına, çocuğun göstermiş olduğu davranışa ve bu davranışın hangi ortamda gösterildiğine göre değişkenlik gösterir.

Anne babaların çocuklarının hangi davranışları karşısında ne tepki vereceklerini bilmemeleri, hatalı disiplin uygulamalarına neden olmaktadır. Bu durumlar, çocukların ruh sağlıklarını derinden yaralamakta ve etkilemektedir. Anne babaların doğru disiplin uygulamalarını bilmeleri ve bunları uygulayabilmeleri çocuklarda depresyon, kaygı bozuklukları, davranış problemleri, okul başarısızlığı, sosyal ilişkilerde güçlük gibi birçok sorunun üstesinden gelinmesinde etkili olmaktadır. Çocuklara bu disiplin kurallarının nasıl uygulanacağına dair kuralların ebeveynler tarafından iyi bilinmesi gerekir.

Hatalı Disiplin Uygulamaları

1. Disiplin uygulanırken yapılan birçok yanlış tutum vardır. Çocuğun davranışı ne şekilde olursa olsun onun bir birey olduğunu unutarak sürekli bağırmak, azarlamak, vurmak asla bir disiplin yöntemi değildir. Bu tür yöntemlerin ebeveynler tarafından kullanılması çocuğunuzun olumsuz davranışlarının değişmesine değil, şiddeti öğrenmesine yol açacaktır. Ayrıca anne babalar bağırarak konuştuğunda çocuk o sırada korktuğu için söylenenleri de anlamayacak ve yaptığının yanlış olduğunu bilse bile onun yerine yapması gereken doğru davranışı öğrenemeyecektir.

2. Çocuğunuz olumsuz davrandığı zamanlarda onu öğretmenine, babasına ya da bir başkasına şikâyet etmekle tehdit etmek yapılmaması gereken davranışlardan bir tanesidir. Bu durum sizin konuyla baş etmek ve çözüm üretmek konusunda yetersiz olduğunuz mesajını çocuğunuza verecektir. Bu tür tehditler anlık çok kısa süreli bir çözüm yaratsa da uzun vadede çocuğun doğru davranışı öğrenmesini sağlamayacaktır.

Öneriler

1.Öncelikle çocuklar için model olmak önemlidir. Çocuğunuzun yapmasını istemediğiniz davranışları, çocuğunuzun her gün etrafında görüyor olması, özellikle de sevdiği ve güvendiği kişiler tarafından bunun gerçekleştiriliyor olması davranışını değiştirmesini güçleştirir. Dolayısıyla çocuğunuzun yapmasını istemediğiniz davranışları yapmama konusunda öncelikle ailenin kendisinde değişimler yaratması gerekir.

2.Çocuklar etraflarındaki kişiler tarafından görülmek, fark edilmek ve onaylanmak isterler. Eğer çocuklarınızın olumlu davranışlarının devam etmesini istiyorsanız bu davranışları görmeyiz, fark etmeniz ve onaylamanız gerekir. Olumlu davranışları ödüllendirmenin çok çeşitli yolları olabilir. Bunlardan bir tanesi sözel ödüllerdir. Yani çocuğunuza teşekkür etme, davranışını övme, beğeninizi dile getirme gibi... Bir diğeri ise etkinliğe dayalı ödüllerdir. Birlikte çocuğunuzun hoşuna giden bir etkinlikte bulunmak, tek başına yapmak istediği bir etkinliğe izin vermek gibi...

3.Çocuğunuzun olumsuz davranışları karşısında onunla konuşabilmek, bu davranışın neden olumsuz olduğunu ve sonuçlarını onunla paylaşmak, bu konudaki beklentinizi ona açıklamak ilk adımda yapılması gereken en doğru davranıştır. Bu, hem çocuğunuzun neden suç ilişkisi kurabilme, sosyal yargılama düzeyini geliştirme hem de zihinsel gelişimine katkı sağlayacaktır. Ancak bu açıklama ve uyarılar mutlaka ilk davranışla karşılaşıldığında çocuğunuzun yaşına uygun olarak yapılmalıdır, ancak o zaman faydalı olur.

4.Açıklamalara rağmen olumsuz davranış ortadan kalkmıyor ve devam ediyorsa her defasında açıklama yapmak da işlevsiz olmaya başlar. Özellikle 11 yaşından küçük olan çocuklara uzun uzun açıklamalar yapmak çocuğunuzun konunun özünden uzaklaşmasına neden olur. Bu yaş grubunda en doğru yol uzun açıklamalar yapmak yerine davranışla beklentinizi desteklemektir. Örneğin; her oyundan sonra oyuncaklarını oturma odasında dağınık bir şekilde bırakan çocuğunuza her defasında bunları bırakmaması gerektiğini açıklamak davranış değişikliği oluşturmayacaktır. Bunun yerine bu davranış sebebiyle iki gün oyuncaklarla oynayamayacağını söyleyebilirsiniz. Yaşına, gelişim dönemine ve davranışın sıklığına göre bu süre uzatılabilir.

5.Ödül ve ayrıcalıkların kaldırılması da disiplin yöntemlerinden birisidir. Gerekli tüm açıklamaları yapmış olmanıza rağmen çocuğunuzun aynı davranışları yapması, kendi sorumluluğu olan davranışı yerine getirmemesi, tüm açıklamalara rağmen olumsuz davranışta ısrarcı davranması durumunda onun için planladığınız eğlenceli bir etkinliği iptal edebilirsiniz. Örneğin, daha önce onunla konuşarak derslerini yapması gereken saatleri belirlemiş olmanıza rağmen bütün hafta boyunca derslerini yapmadıysa hafta sonu dışarı çıkma faaliyetini iptal edip hafta içinde yapmadığı ödevlerini tamamlamasını bekleyebilirsiniz. Başka bir örnek olarak; öfkeye kapılarak televizyonun kumandasını kıran çocuğunuzdan her hafta harçlığının bir bölümünden vermesini, böylece biriktirilen parayla kumandanın yenisinin alınmasını sağlayabilirsiniz.

6.Disiplin de kullanılabilir bir başka yöntem de görmezden gelme ya da dikkati bir başka yöne çekmektir. Bazı durumlarda çocuklar sadece dikkat çekmek amacıyla olumsuz davranışlarda bulunabilirler. Örneğin; beş yaş ve üzeri çocuklarda bazen bebeksi konuşmalar bu tür davranışların en bilinen örneğidir. Bu gibi durumlarda en doğru yaklaşım bu davranışlarla çocuğun dikkati üzerine çekmek istediğini bildiğiniz için bunu yapmamasını sağlamak, yani davranışı görmezden gelmek ve yaşına uygun bir şekilde davrandığı zaman sadece ilgi gösterip sözel pekiştireçler kullanarak davranış değişikliğine yardımcı olmak gerekir.

7.Çocuğun olumlu davranışlarını görüp takdir etmek ve onay göstermek istedik davranışların devamlılığı için oldukça önemlidir. Eğer olumlu davranışlara onay ve takdir göstermezseniz bir süre sonra ortadan kalkabilir. Bu nedenle çocuğun doğru davranışı gösterebileceği ortamlar hazırlamak, çocuk olumlu davranışları gösterdiğinde de bu olumlu davranışlarını fark edip buna olumlu tepkiler vermek birçok disiplin yönteminden çok daha fazla işe yarar. Çünkü bu tür tepkiler çocuğun ruh sağlığını olumlu şekilde etkileyecek ve onun da diğerlerinin olumlu davranışlarını görüp takdir etmesinde etkili olacaktır.

